

Hvis man virkelig ved, hvad man vil, skal man nok komme igennem med det!

Hjørland, Birger; Maegaard, Kirsten

Published in:
Mus'en

Publication date:
1991

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Hjørland, B., & Maegaard, K. (1991). Hvis man virkelig ved, hvad man vil, skal man nok komme igennem med det! *Mus'en*, 1, 3-8.

Mus'en

NYT FRA Dansk Musik Biblioteks Forening

Nr 1, 1991

*****

INSTITUTIONENS

CIRKULATIONSEKSEMPLAR

*****

TEMA: Musikbibliotekar-uddannelse

Indhold

Situationen er håbløs, men ikke alvorlig	s. 2
Interview med fagleder Birger Hjørland	s. 3
Interview med timelærer Tine Vind	s. 8
BF's formand har ordet: Ole Jall	s. 12
Musikangst: Kirsten Maegaard	s. 12
Begyndelsen til en debat	s. 14
Bibliothèque de France: Marianne Horn.....	s. 16
Notitser: Årsmøde fællesrejse, Nye udgivelser m.m. ...	s. 17
Referat fra RfSM: Ilona Roboz Kristensen	s. 18

Hvis man virkelig ved, hvad man vil, skal man nok komme igennem med det!
Interview med faglederen for humaniora, Birger Hjørland.

Vi sad i et hedt rum, hvor en summende PC'er akkompagnerede de mange ord, der skulle til for at beskrive biblioteksskolens undervisning i de humanistiske fag, hvor min selvdefinerede opgave var at bære mest muligt i dækningen af faget musik. Vi begyndte med de generelle bestemmelser om arbejdsnormer for fastansatte lærere:
BH: - "Det gælder generelt for skolens lærere, at de er underkastet bestemte arbejdsnormer. For 1990 svarer dette til 1940 arbejdstimer. Af disse timer får en lærer fast tildelt 145 timer i administration. Af de resterende 1795 arbejdstimer udgør en evt. forskningsandel højst 20%. Det vil sige væsentlig mindre end universiteternes 40%. De 20% eller 342 arbejdstimer er et gennemsnitstal for alle lærerne. Men for den enkelte lærer og for den enkelte afdeling er der knyttet den usikkerhed med hensyn til forskningsandelen, at det er rektor, der tildeler denne forskningsandel. Hver især må altså overbevise rektor om de særlige faglige udviklingsbehov man har. Men regner vi med gennemsnittet, er der den egentlige undervisning tilbage, og det bliver til ca 350 "konfrontations-timer", når forberedelsestiden regnes ind.
Fra en afdelingsleders synspunkt må behovet for lærere med forskellige faglige forudsætninger naturligvis ses på baggrund af det undervisningsbehov der er. Hvis man altså tænker på at ansætte en musiklærer, en jurist eller en lingvist, må der være et undervisningsbehov til den pågældende svarende til de ca 350 timer. I stedet

for undervisningsbehov er det derfor bedre at sige, der må være et undervisningstilbud svarende til 350 timer. Afdelingen må kunne tilbyde undervisning af et sådant omfang, at der er grundlag for at ansætte eller beholde de pågældende lærere.

KiM: - Hvordan er så humaniora-afdelingens situation?

BH: - Da jeg tiltrådte som fagleder februar 1990 var vi i Københavnsafdelingen 6 lærere, en historiker, en økonom, en sociolog, en film- og billedlærer, en musiklærer og jeg selv, der er psykolog. Siden har musiklæreren, Bent Christiansen som bekendt fået orlov, og det er uvist om han vender tilbage. Men da jeg startede var der fast undervisning på BDI-grunduddannelsen svarende til 2 af disse 6 persons årsværk.

Så er der valgfri undervisning, dvs undervisning der afhænger af de studerendes fagvalg, og dermed dels af fagets, dels af lærerens popularitet. Her er vi så heldige i humaniora, at faget billedmedier altid har været et meget stort trækplaster, så der redder vi mange timer hjem.

Så et slag på tasken var dengang, at yderligere 2 af de 6 årsværk kunne trækkes hjem på den valgfri undervisning. Men det er naturligvis en planlægningsmæssig uheldig situation, at en afdeling er afhængig af "popularitet". Den sidste trediedel - igen med stort forbehold - må afdelingen så skaffe på anden måde, f.eks. ved kursusvirksomheden, som der naturligvis knytter sig specielle problematikker til.

Den undervisning, som afdelingen kan tilbyde f.eks. en musiklærer vedrører kun i mindre omfang vedkommendes eget fag. En lærer i fagliteratur underviser f.eks. i

grunduddannelsen i "videns- og materialeproduktion", i "materialevalg og -formidling", i "kultur- og idéhistorie" o.m.a., dvs i abstrakte fag, hvor vedkommente faglærere ofte kun kan anvende sit eget fag som eksempel. Der undervises idag ikke på grunduddannelsen i enkelte fagencyklopediske fag, som der blev gjort under den gamle bibliotekaruddannelse. Dette stiller store krav til lærerne om produktion og tilegnelse af nyt stof.

Sammenfattende vil jeg sige om afdelingens situation, at forholdet mellem dens normering og dens obligatoriske undervisning giver anledning til bekymring, og at jeg ikke kan se grundlag for at slå en stilling op i musik (eller andet, f.eks. lingvistik), såfremt BC endelig fratræder sin stilling. Dette naturligvis som afdelingens situation tager sig ud fra min synsvinkel. Skolen kan naturligvis tilbyde os yderligere opgaver eller lærerne kan individuelt samarbejde med andre fagområder, og derved dække deres undervisningsforpligtelse. Men dette forudsætter igen, at andre afdelinger ikke er i samme situation.

Kim: - Det lyder for mig som om I er stavnsbundet af de lærerkræfter, I har at råde over, og at det faglige udbud og niveau er afhængigt af, hvad I kan samle af total viden hos 6 mennesker, uanset hvilke fag, der er behov for.

BH: - Biblioteksskolen har som interesse at have så stort fagudbud som muligt - og da jeg blev ansat, påpegede jeg i en samtale med rektor, at områder som medicinsk og juridisk biblioteksvæsen udgør nogle af de fag, der er bedst etableret som selvstændige områder, med egne biblioteker,

fagtidsskrifter etc. Derfor ville det være ønskeligt, om DB også efterhånden kunne ansætte specialister på sådanne områder. Jeg prøver selv at udvide mit felt fra psykologi i flere retninger, bl.a. filosofi.

Når du siger, vi er stavnsbundet, så er det vel indlysende, at man nu engang har de lærere man har. Man kan omprioritere, man kan have et andet forhold mellem fastansatte og timelærere, men man er naturligvis altid "stavnsbundet" af de lærerkræfter man har. Hvis der i spørgsmålet ligger, at man kan skifte f.eks. en historiker ud med en musiklærer, når musikstillingen blev ledig, så kunne det teoretisk nok lade sig gøre. Men er musik vigtigere end historie for bibliotekarer? Og er det i givet fald så meget vigtigere, at man vil afskedige en person for at foretage denne omprioritering?

Kim: - Det afspejler vel også bibliotekernes problem, at de vil dække "Det Hele", så de måske ikke magter at gå i dybden.

BH: - Både bibliotekerne og især DB har et dybt dilemma, som man kan sige ligger forholdet mellem det fag-faglige og det BDI-faglige.

Kim: - Hvad er din holdning til vægtningen af de to ting?

BH: - Det er et svært spørgsmål. Jeg har kendt spørgsmålet i meget lang tid, bl.a. som timelærer i faglitteratur, hvor der godt kan være en tendens til, at de studerende synes, at vægten skal lægges på det modsatte. Gør man for meget ud af det fagfaglige, savner de det BDI-faglige og omvendt. Løsningen ligger i at få tingene til at hænge sammen. De udgør to sider af samme sag. Det lyder måske som en nem løsning, men det er det ikke.

Jeg mener ikke DB's hovedvægt skal ligge i det fagfaglige. Skolen skal ikke primært undervise i et fag (f.eks. musik), men om et fag. Undervisningen vedrører fagets formidling, informationsstrukturer osv. Visse elementære fagbegreber er nødvendige og mange flere er ønskelige, men substansen i undervisningen er på et andet plan. Det kunne være det filosofiske og videnskabs-teoretiske plan. F.eks. semiotikken: Hvad er forskellen mellem en tekst, et billede og musik mht. emnerepræsentation? Det er i høj grad netop de filosofiske problemer, der udgør den relevante viden i kombinationsområdet mellem fag og BDI - og ejendommeligt nok er netop disse mest forsømt på DB.

Kim: - Og musikken?

BH: - Ja der må vi altså have et samarbejde med et menneske, der har forstand på musik, på musikfilosofi og på de særlige BDI-faglige tilgange til musik.

Kim: - Og for at kunne det, er I nødt til at have ansat et menneske med musik som fag?

BH: - Ja det er nødvendigt med et så bredt lærerkorps som muligt.

Kim: - Hvis vi nu går ud fra en situation, hvor I skal ansætte en ny lærer, der skal tage sig af musikken bl.a. - Hvordan vil du så stille en stillingsbeskrivelse op?

BH: - Jeg ville ansætte den mest kvalificerede! Gerne en med kombineret akademisk og bibliotekarisk uddannelse.

Kim: - Det er store krav I stiller. Hvis I skal beskrive en stilling, kan den komme til at rumme adskillige mulige fagkombinationer?

Ålborg-afdelingen søgte man for nogle år siden forgæves efter en person, der kunne dække såvel tekniske som samfundsfaglige områder. Når man ikke kan få dækket alle sine behov, må man naturligvis prioritere dem og i øvrigt som sagt prøve at udvikle kvalifikationerne selv, ikke blot købe dem på markedet.

Kim: - Hvis nu der ikke er ansat en fast lærer i faget musik - hvordan vil skolen så sikre, at faget bliver vedligeholdt mht indkøb af bøger og AV, forskning, vejledning, ajour-føring osv?

BH: - Godt spørgsmål. - selvom en del af det er forkert stillet, for behovet for bogkøb afhænger jo af undervisningen. Det har vel ikke noget formål i sig selv at købe musikbøger til biblioteksskolen?

Kim: - Har I overvejet at sprede de enkelte årsværk på flere personer, så man fik specialister indenfor flere fag, men hver især ansat på deltid?

BH: - Jeg har undersøgt, om man kunne dele den evt. ledige stilling efter Bent sådan, at en ny er på halv tid hos os og halv tid i et andet fagområde, men foreløbig er det ikke lykkedes. Jeg har dog ikke opgivet idéen.

Kim: - Jeg tænkte nu mere på egentlige deltidsstillinger...

BH: - Hidtil har vi haft to slags lærere på grunduddannelsen, faste og timelærere. For et par år siden var der planer om eksterne lektorer. Såvidt jeg er orienteret er det imidlertid kun tilladt for DB at anvende denne sidste kategori på overbygningsuddannelsen. I realiteten har vi valget mellem at genopslå en fuld stilling

at man kan vende udviklingen og atter opbygge et større timelærerkorps med stor fagspredning.

Min afdeling har hidtil været i tilbagegang, måske fordi skolen har været nødt til at prioritere virksomhedsinformation og administration højere af hensyn til bibliotekarers beskæftigelsesmuligheder i den private sektor. Men jeg håber da, at jeg er i stand til at udvide mit fagområde på længere sigt, fordi jeg synes vi har vigtige nøglefag til løsningen af BDI-sektorens grundproblemer; men det hele skal jo ses i den overordnede situation, hvor DB hvert år skal spare flere stillinger.

Kim: - Før talte du om kursusvirksomheden...

BH: Jeg har lavet et kursusprogram, der bl.a. indeholder 6 ugers musikundervisning om året. En musiktime-lærer er altså nødvendig. Men jeg har også forsøgt at opdyrke mange andre områder på kursusprogrammet. Jeg har meget bevidst arbejdet for et fagligt meget bredt kursusudbud. Så må vi håbe det bliver accepteret af ledelsen.

Kim: - Som fagleder er du vel i en klemt situation, fordi du ikke kan lægge en faglig linje, der sikrer undervisning i alle de fag, du ønsker, om det så er musik eller sociologi - altså kort sagt udstikke nogle faglige idealrammer - og så regne med, at du helt sikkert får stillet de fornødne lærerkræfter til rådighed? Kunne man forstille sig, at der lå nogle ideale målsætninger, der prioriterede nogle fag fremfor andre?

BH: - I en turbulent tid, hvor institutionerne skal tilpasse sig omverdenen, kan man ikke forestille sig en meget deterministisk og fastlagt målsætning, der f.eks. sikrer et bestemt fag

som musik en stilling på bekostning af f.eks. sociologi. Der må løbende ske en revurdering af, hvilke områder der er mest brug for, hvis der overhovedet er midler til at prioritere.

Hvis jeg selv skulle lave sådan en målsætning, ville f.eks. sprogvidenskab få en høj prioritet, fordi DB overvejende beskæftiger sig med tekster og lingvistikken nu engang er én af de centrale discipliner hvad angår tekster. Men der er ingen grund til at DB eller humanioraafdelingen binder sig selv til en bestemt prioritering. Det hele skal ses under en helhed, herunder om den ønskede ekspertise evt. kan findes i andre afdelinger.

Kim: - Men skolens faktiske eksistens rummer vel en målsætning, der kræver at den uddanner bl.a. musikbibliotekarer, og så kan vi udefra spørge, gør den det?

BH: - Der indgår tilbud om musik i både grunduddannelsen og i efteruddannelsesprogrammet. Du stiller det op som et enten/eller-spørgsmål, og da må jeg sige, at jeg generelt føler, at faglitteraturen står for svagt, at vi ikke generelt uddanner bibliotekarer godt nok på specifikke fagområder.

Kim: - Hvis man nu starter på uddannelsen for at blive musikbibliotekar - så er den studerende henvist til selv at stykke det sammen af de tilbud og lærerkræfter, der tilfældigvis er til rådighed? Det er vel ikke at uddanne musikbibliotekarer?

BH: - Det er vel ikke "tilfældigt", hvad vi tilbyder. Vi prioriterer i forhold til, hvad skolen finder er vigtigt for alle bibliotekartyper taget under eet.

Men så vil jeg tilføje, at hvis man ved hvad man vil, så skal man nok komme igen-

nem med det. Men hvor mange ved, at de lige præcis vil være musikbibliotekarere. Mon ikke man almindeligvis har en bredere motivationsstruktur og også lader sig påvirke af impulser i undervisningen og af beskæftigelsesmulighederne?

KiM: - Svaret er altså, hvis du vil være musikbibliotekar, så gå et andet sted hen og lær musikken der, og så kan du lære biblioteksfaget her?

BH: - Ja, på en måde. Men jeg har jo tidligere sagt, at det fagfaglige og det BDI-faglige er to sider af samme sag. Jeg finder bibliotekarere i vid udstrækning bør være dobbeltkvalificerede. Hverken det musikfaglige eller det BDI-faglige er noget man lærer en gang for alle - erkendelsen er uafsluttelig. Det vil være naturligt, om musikbibliotekarere løbende følger med indenfor såvel musikverdenen som BDI-verdenen.

Hvor meget specielt musikbibliotekarisk stof, der skal være obligatorisk i BDI-grunduddannelsen er eet spørgsmål, hvordan BDI-uddannelsens specialiseringsmuligheder er og bør være er et andet spørgsmål. BDI-grunduddannelsen skal - ingen tvivl om det - indeholde en del særlig musikbibliotekarisk viden. Jeg har tidligere antydnet, at den nok skal udvides på det filosofiske og videnskabsteoretiske felt. Men den, der vil være musikbibliotekar bør naturligvis tilegne sig langt mere viden end grunduddannelsen indebærer, alt afhængigt af forkundskaber. Hvis man har en musikfaglig studentereksamen, har man et godt grundlag at bygge på, ellers bør man selv arbejde med at etablere det.

KiM: - Din grundholdning er altså, at der skal en høj grad af faglig specialisering til for at uddanne den

gode bibliotekar. Skal denne specialisering ligge på skolen, eller skal den udenfor?

BH: - Det må blive et både-og. Biblioteksskolen prøver jo - i forbindelse med den nye overbygninguddannelse - at samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner om meritoverføring. Det ville være en god ting, om man kunne kombinere BDI-uddannelsen med f.eks. et bifag fra universitetet. Desværre går det ikke alt for hurtigt ad disse baner, tilsyneladende kan universiteterne ikke se den samme fordel i en sådan ordning som vi kan. Specialiseringen kommer gradvis ind i løbet af uddannelsen. Men problemet er, at de studerende ikke vælger, som skolen havde tænkt sig. De vælger ikke hen imod en bestemt bibliotekstype eller et bestemt fagområde.

KiM: - De studerende forsøger vel også at være så bredt orienterede som muligt for at kunne klare flest forskellige jobs. Ellers låser man sig fast i en niche, som strengt taget ikke kan brødføde en.

BH: - Ja, og det viser netop et problem ved den model, du tidligere selv var inde på: om DB skal uddanne musikbibliotekarere? Mon ikke specialisering indenfor brede områder, naturvidenskab, samfundsvidenskab eller humanistiske medier i studiets sidste del - sådan som studieplanen faktisk lægger op til - ville være et godt kompromis?

KiM: - Mener du, at den generelle nedgang for musikbibliotekerne, og den omstændighed, at indspillet musik ikke er et obligatorisk materiale i folkebibliotekerne, - at det betyder man kan frygte en yderligere nedprioritering af faget i fremtiden?

BH: - Det tror jeg ikke. Men selvfølgelig vurderer skolen altid udfra en helhedsvurde-

ring af undervisnings- og udviklingsbehovet. I en økonomisk trængt tid kan vi ikke bebrejdes, hvis vi ikke kan tilgodese alle fag optimalt.

KiM: - Hvordan kan vi så indenfor disse løse rammer stramme faget musik op?

BH: - Ja her mener jeg musikbibliotekarerne selv har et medansvar for at udvikle området. Hvis praktikerne i højere grad reflekterede over egen praksis, begyndte at teoretisere og viderebringe deres erfaring, refleksion og forskning i form af artikler, bibliografiske håndbøger etc., så ville det være nemmere at være lærer på biblioteksskolen. Forskningen bliver i for vidt omfang formuleret af teoretikere (biblioteksskolelærere). Bibliotekarjobbet er på sin vis for meget præget af håndværk og for lidt "akademisk".

KiM: - Hvad sker der nu?

BH: - Der bliver nok udbudt et seminar på 7. semester, men jeg kan ikke sætte et lærernavn på, før jeg ved, om Bent kommer tilbage. Hvis ikke, bliver det timelærerbesat. Der bliver under ingen omstændigheder tale om en ny fast lærer før tidligst januar-92, og det er endda meget optimistisk. Realistisk vil musiktimer blive læst af en timelærer et vist stykke tid, mens stillingen står ubesat. Men det er godt, at musik har så stærke interesseforeninger, som siger at faget skal passes. Det ville være godt, hvis andre fag havde tilsvarende. Men jeg må sige, at I også selv skal være oppe på mærkerne mht udviklingen af fagets teori. Det er simpelthen afhængigt af musikbibliotekarernes egen indsats. I må selv være med til at lave vejvisere gennem informationsjunglen, når det gælder musik. Det ligger i den måde du stiller spørgs-

mål på, at det er noget skolen bør klare, hvor jeg mener, det er et kollektivt ansvar mellem skolen og professionen."

-- og så må vi jo håbe, at der også er et sted at sende vores arbejde hen: et menneske med fast tilknytning til skolen, der tager imod vores informationer og giver den nødvendige undervisning i musik.

KiM

Vi skal bare slås dobbelt så meget!

Interview med forhenværende timelærer Tine Vind

Tine er bibliotekar, uddannet i 1984 på DB sekt. 1, med musik som speciale. Hun har haft jobtilbud på Musikvidenskabeligt Institut, indtil hun fik arbejde på Rødovre Bibliotek fra 1986 til 91. Sideløbende har hun læst musikvidenskab på KU fra 1987.

Hun blev opfordret til at undervise på biblioteksskolen i efteråret 1990 i faget humanistiske medier under valgområdet II på 5. semester. Et kursus på 52 timer. Det afsluttedes i januar-91 med, at de studerende gik op til eksamen i faget.

KiM: Hvordan var det at begynde som ny timelærer i musik?

TV: Det var som at blive kastet lige ud i det dybe vand. Det er du alene vide, og så må man håbe, at det gør man! Heldigvis har de andre lærere i afdelingen været søde til at hjælpe, men man skal gøre alting selv.

KiM: Var der nogen undervisningvejledning eller fagbeskrivelse?

TV: Ja, der er i studiehåndbogen, som jeg lige nåede at få før kurset begyndte, en beskrivelse af, hvad faget